

Irena Hočevar Boltežar

FIZIOLOGIJA in PATOLOGIJA GLASU

ter izbrana poglavja iz
PATOLOGIJE GOVORA

Na prvem mestu bi se rada zahvalila svoji učiteljici in vzornici prof. dr. Zori Radšel Burger, dr. med., ki me je navdušila za foniatrijo, nesebično prenašala svoje znanje name in tudi recenzirala knjigo. Rada bi se zahvalila tudi prof. dr. Mihi Žargiju, dr. med., višjemu svetniku, za recenzijo knjige, predvsem pa za nauk o pisanju strokovne literature, brez česar te knjige ne bi bilo. Posebno zahvalo sem dolžna tudi logopedinji Ani Jarc, specialistki klinične logopedije, za koristne nasvete z logopedskega stališča, ki so pripomogli k lažji razumljivosti vsebine.

Univerza v *Ljubljani*
Pedagoška fakulteta

Irena Hočevar Boltežar

FIZIOLOGIJA in PATOLOGIJA GLASU **ter izbrana poglavja iz patologije govora**

Ljubljana 2010

**FIZIOLOGIJA in PATOLOGIJA GLASU ter izbrana
poglavja iz patologije govora – učbenik**

<i>Avtorica</i>	izr. prof. dr. Irena Hočevar Boltežar, dr. med., Katedra za otorinolaringologijo Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani, Klinika za otorinolaringologijo in cervikofacialno kirurgijo Univerzitetnega kliničnega centra v Ljubljani
<i>Recenzija</i>	izr. prof. dr. Zora Radšel Burger, dr. med. prof. dr. Miha Žargi, dr. med., višji svetnik
<i>Izdala in založila</i>	Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani
<i>Za izdajatelja</i>	izr. prof. dr. Janez Krek, dekan
<i>Slike na naslovnici</i>	Irena Hočevar Boltežar
<i>Oblikovanje in računalniški prelom</i>	Igor Cerar
<i>Tisk</i>	Tiskarna Littera picta d.o.o, Ljubljana
<i>Naklada</i>	300 izvodov (1. izdaja, 2. natis)

©2008, 2010 avtorica

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

612.78(075.8)
616.22-008.5(075.8)

HOČEVAR-Boltežar, Irena

Fiziologija in patologija glasu ter izbrana poglavja iz patologije
govora / Irena Hočevar Boltežar. - 1. izd., 2. natis. - Ljubljana :
Pedagoška fakulteta, 2010

ISBN 978-961-253-000-6

249731328

VSE PRAVICE PRIDRŽANE. REPRODUCIRANJE IN RAZMNOŽEVANJE
DELA PO ZAKONU O AVTORSKIH PRAVICAH NI DOVOLJENO.

Kazalo

Predgovor	9
1 Anatomija	11
1.1 Govor in strukture, ki sodelujejo pri govoru	12
1.2 Anatomija in delovanje organov, ki sodelujejo pri nastanku, oblikovanju glasu in požiranju	14
1.2.1 Anatomija ušesa	14
1.2.2 Anatomija nosu	17
1.2.3 Anatomija ustne votline	17
1.2.4 Anatomija žrela	21
1.2.5 Anatomija požiralnika	23
1.2.6 Anatomija grla	24
1.2.7 Anatomija organov, ki sodelujejo pri dihanju	33
2 Fiziologija	37
2.1 Dihanje	38
2.2 Funkcije grla	40
2.3 Nastanek in oblikovanje glasu	41
2.4 Značilnosti glasu	44
2.5 Spreminjanje višine glasu	45
2.6 Glasovni registri	46
2.7 Načini fonacije	47
2.8 Šepet	48
2.9 Kašelj	48
2.10 Vohanje	49
2.11 Požiranje	49
3 Spremembe grla od rojstva do starosti	53
3.1 Rast grla	54
3.2 Spremembe grla v odrasli dobi	57
3.3 Spremembe grla v starosti	58
4 Preiskovalne metode	59
4.1 Anamneza	60

4.2	Pregled strukture	62
4.2.1	Otorinolaringološki pregled	62
4.2.2	Direktna laringoskopija in mikrolaringoskopija	65
4.3	Pregled funkcije	66
4.3.1	Stroboskopija	66
4.3.2	Aerodinamične preiskave	68
4.3.3	Merjenje razmerja zvonečega proti nezvonečemu soglasniku – s/z	69
4.3.4	Elektroglotografija	69
4.3.5	Subjektivna ocena glasu	70
4.3.6	Akustična analiza glasu in govora	71
4.3.7	Elektromiografija grlnih mišic	72
4.3.8	Ocena velofaringealne zapore	72
4.3.9	Ocena motoričnih sposobnosti artikulacijskih organov	72
4.3.10	Slikovne preiskovalne metode	73
4.4	Najpogostejši simptomi in znaki pri bolniku z glasovnimi težavami	74
5	Patologija glasu in govora	77
5.1	Bolezni ušes, nosu, ustne votline in žrela	78
5.1.1	Bolezni ušes	78
5.1.2	Bolezni nosu	80
5.1.3	Bolezni ustne votline	81
5.1.4	Bolezni žrela	82
5.2	Glasovne motnje	84
5.2.1	Disfonija, hripavost – definicija	84
5.2.2	Delitev glasovnih motenj	85
5.2.3	Dejavniki, ki vplivajo na kakovost glasu	86
5.3	Organske glasovne motnje	91
5.3.1	Prirojene anomalije v grlu	91
5.3.2	Organske spremembe, ki so posledica funkcionalne glasovne motnje	92
5.3.3	Organske spremembe, ki so posledica poškodbe grla	97
5.3.4	Papilomi grla	98
5.3.5	Infektivna in neinfektivna vnetja grla	99
5.3.6	Okvare krikoaritenoidnega sklepa	103
5.3.7	Vzroki motenj gibljivosti glasilk	104
5.4	Funkcionalne glasovne motnje	105
5.4.1	Mišično tenzijska disfonija s spremembami na sluznici grla	108
5.4.2	Mišično tenzijska disfonija brez sprememb na sluznici grla	108
5.4.3	Psihogene disfonije	110
5.5	Glasovne motnje pri otrocih	113
5.6	Glasovne motnje pri mladostnikih	116

5.7	Glasovne motnje pri starejših	118
5.8	Hormonsko pogojene glasovne motnje	120
5.9	Glasovne spremembe pri osebah s polževim vsadkom	122
5.10	Poklicne glasovne motnje	122
5.10.1	<i>Poklicne bolezni</i>	122
5.10.2	<i>Glasovna motnja kot poklicna bolezen</i>	124
5.10.3	<i>Glasovna motnja kot poklicna bolezen v Sloveniji</i>	125
5.11	Nevrogene motnje fonacije	127
5.11.1	<i>Bolezen motoričnega nevrona</i>	132
5.11.2	<i>Miasthenia gravis</i>	135
5.11.3	<i>Okvare centralnega živčevja</i>	136
5.11.4	<i>Okvare perifernega živčevja</i>	139
5.12	Motnje pri petju	142
5.13	Glasovna terapija	145
5.13.1	<i>Cilji in principi glasovne terapije</i>	146
5.13.2	<i>Tehnike glasovne terapije</i>	147
5.14	Skrb za glas	150
5.15	Artikulacijske motnje	155
5.16	Motnje resonance	158
5.17	Rak ustne votline, žrela in grla	159
5.17.1	<i>Rak ustne votline in ustnega žrela</i>	159
5.17.2	<i>Rak spodnjega žrela in grla</i>	162
5.17.3	<i>Govorna rehabilitacija po laringektomiji</i>	167
5.17.4	<i>Društvo laringektomiranih Slovenije</i>	173
5.18	Razcepi v orofacialnem področju (shize)	173
5.19	Moten govorni razvoj	179
5.20	Motnje govornega ritma	183
5.20.1	<i>Jecljanje</i>	183
5.20.2	<i>Brbotanje</i>	184
6	Motnje požiranja	187
6.1	Vzroki motenj požiranja	188
6.2	Diagnostični postopek pri motnjah požiranja	190
6.3	Zdravljenje motenj požiranja	191
7	Literatura	195
8	Slikovna priloga	203

Predgovor

Učbenik je namenjen študentom logopedije za spoznavanje delovanja vokalnega aparata in patologije glasu. Dodana so tudi nekatera poglavja iz patologije govora, opisana predvsem s stališča zdravnika otorinolaringologa. Učbenik bo lahko tudi pripomoček pri delu specializantom in specialistom otorinolaringologije, pediatrije, nevrologije in drugim, ki se bodo pri svojem delu srečevali z omenjeno patologijo.

Irena Hočevar Boltežar